

KIS-483 – Gl. compromis, promesse de vente

(YG da YBAN – 11 10 95)

Boas on bremañ da labourat gant *Geriadur an Armerzh, ar C'henwerzh hag an Arc'hant* ken evit sevel pennadoù skrid ken evit skrivañ da bratikoù 'zo. Ennañ e kavan kalz gerioù o tennañ d'ar Gwir.

Nevez 'zo e oa dav din skrivañ d'ur pratik brezhoneger hag e'm boa ezhomm eus ar ger "compromis".

Er Geriadur e roit *kevrat gourskarot*. Termet 'm eus ha 'benn ar fin e'm eus graet gant ur ger all ijinet ganin war an tomm : *rakgwerzh*.

Evit ar wiraourion ez eus daou ster gant Gl. *compromis* :

1. Ar ster gwirion : ar gevrat ma tiviz drezi daou zen pe muioc'h da lakaat o arguz da vezañ barnet gant tredeoged bet anvet er gevrat-se.

2. Un eil ster deuet eus an embreg : ar rakkevrat o stadañ emglev daou zen war doareoù ur gwerzh da c'hortoz sinañ ar gevrat gwerzh dirak an noter.

Seblantiñ a ra din e rit dave d'ar ster kentañ pa roit un tammig izeloc'h Gl. *clause compromissoire*, Br. *diviz gourskarot* ha pa ginnigit Br. *gourskarour* evel kevatal da *dredeog*.

Penaos treiñ neuze e brezhoneg ar Gl. *compromis* en e eil ster ? Graet 'm eus gant Br. *rakgwerzh* war batrom ar Gl. *avant-contrat*. Hogen e rannvroioù all e vez savet *promesses de vente* gant an notered. Ur *promesse de vente* zo ivez ur rakkevrat. Ha mat eo degemerout *promesa gwerzh* (aes da gompren) ? Disheñvel eo an daou seurt rakkevrat.

E berr gomzoù, gant ar *rakgwerzh* ez eus endeo ur gwerzh nemet ez eo daleet efedoù ar gwerzh ha dreist-holl deroadur ar gwir perc'henniezh betek ma vo bet sevenet divizoù 'zo (kaout an amprestadenn, spurjañ ar gwir kentprenañ hag all...)

Gant ar *bromesa gwerzh*, n'eus ket gwerzh. N'eus nemet gant an danvez prener gwir da ziskleriañ ma preno e dibenn ur prantad amzer termenet er gevrat.

(GE da YBAN – 16 10 95)

A-zivout Gl. *compromis de vente*. N'eo ket ur gevrat met un emglev etre danvez gwerzher ha prener war vodelezhioù ar gwerzhañ mar bez. Mar komprenan, ne vez engouestlet nag an eil nag egile e-keñver lezenn, ur c'heviunad a gengrad e ve.

Petra a soñjez a loc'hañ eus Br. *gouestl*, gant ur rakger ? Diwar ma vez loet ar c'heviunad a-raok ar gevrat e c'hallfed gouvennañ ar rakgerioù *rak-*, *kent-*, *er-*. Bez' e c'haller korvoañ ivez ar c'heal ez eus anezhañ un danvez kevrat, diglok, hep nerzh a lezenn ha dibab ur rakger o verkañ an diglokted, an divrazadur, evel *am-* (a-gostez e lezan *gou-*, re ziaes da arverañ dirak *gou-* : *gououest* — tra ma n'eus ket kudenn e kembraeg : *gowastad*, *gownio*, daoust ma chom skars al luniadoù gant an derou-se), pezh hon degasfe gant *amouestl gwerzhañ* ?

(YBAN da RLN – 17 10 95)

“ **Compromis.** – DR. CIV. — Terme employé de façon impropre par les praticiens pour désigner la convention provisoire par laquelle les parties constatent leur accord sur les conditions d'une vente, en attendant de régulariser l'opération devant notaire.” R. GUILLIEN & J. VINCENT, *Lexique des termes juridiques*, Dalloz, 1974.

Soñjet 'm eus er gudenn, dres peogwir e felle din lavarout e vennen sevel ul levr *compromis* etre dornlevr ha geriadur ! E GEAK. hon eus endeo un nebeut traoù en domani-se : *emglevadenn*, *kembreudadenn*, *kembezadenn*, *degembezad* (Gl. *accommodement*) ; *emglev*, *keviunad* (Gl. *accord*) ; *keviunad* (Gl. *consentement*) ; ha *treuzvarc'had* (Gl. *compromis — accord*) e ster ar politikerezh avat, eleze gant un durc'hadur ster disprizus tamm pe damm (sl. *Emsav* 34, p. 325) ; *kembreudañ* (Gl. *conclure un compromis*, etre riezoù da skouer, termen a Wir eteriezel foran) ; hag erfin *kevrat gourskarad* (Gl. *compromis* e ster ar Gwir, termen a argerzhadurezh keodedel).

Evit a sell ouzh hon degouezh, eleze "emglev (Gl. *arrangement*) ma reer goulezadoù keveskemm, ma emglever a-gent war zivizoù ur gwerzh da zont (pe un dra

all)", n'eus netra. Bez' ez eus d'ar muiañ Br. *kentemglev* (Gl. *accord préalable*). Dav kavout un dra deouezus kentoc'h eget deskrius, a gav din. Soñjal a ran e Br. *kompezañ* (Gl. *arranger, aplanir, régler (un conflit), arbitrer, réguler...*). Petra a ra ar *compromis* ma n'eo ket prientiñ an dachenn evit sevel ar gevrat disoc'hel ? Prientiñ an dachenn, emezon... Petra soñjal eus *kevrouezañ ? Dave a ra da Kb. *tir rhwydd, rhwyddhau* "to facilitate", *cyfrwydd* "facile, expeditious, able". Ha souezhadenn ! o furchal en iwerzhoneg e lennan : Sz. *compromising*, Iw. (b) *comhréiteach* (*English-Irish Dictionary*, De Bhaldraithe, Am Gùm, 1992), eleze *comh-* (Br. *kev-*) + *réiteach* "clearance ; clearing, level space ; preparation ; disentanglement ; settlement ; agreement", kar da Sk. *réit, réite* "concord, conciliation", diwar *réidh* "plain, smooth", hIw. *réid*, Kb. *rhwydd*, Br. *rouez*, kv. Sz. *ready*, Al. *berait*. Etrevroadelat ger !

Neuze e kinnigfen Br. *kevrouezad* da gevatal da Gl. *compromis* ha Br. *kevrouezañ* da Gl. *établir un compromis*. A-du gant an termen-mañ e nested sonel gant Br. *kevraouiñ* ?

Emaon dres o paouez degemerout ul lizher a-berzh GE a-zivout Gl. *compromis* [...] En Iw. emañ ivez *comhghéilleadh* "compromise" ! A zo gwell : < *coh-* + *géilleadh*, ar bennrann-mañ o tont eus *géill* "yield, surrender, submit", hIw. *gállaim* eus *giall* "hostage, pledge", eleze Br. *gouestl*, Kb. *gwystl*.

Ac'hanta ! *kevrouez* (ad &) pe *amouestl* ? Anzav a ran ez on diaezet un tammig gant kinnig GE. M'en kav re vellsteriek. Kavet 'm boa ar stirann-se war va hent ivez (er geriadur iwerzhonek), he dilezet 'm boa dre an abeg-se end-eeun. Bez' ez eus endeo un toulladig termenou diwar *-gouestl-* : *gouestl* "gage", *gouestlad* "nantissement", *arouestl* "gage hypothécaire", *engouestladur* "engagement = mise en gage". Setu perak e'm boa kavet mat lezel ar stirann-se evit domani ar Gwir keodedel ha kenwerzhel, eleze hini ar c'hevratou goudoriñ (Gl. *gage, nantissement, hypothèque, antichrèse*) ha sevel termenou diwar *enkoulm* evit kenedc'heriañ Gl. *engagement = obligation*.

(GE da YBAN – 18 10 95)

A-du evit Br. *kevrouezañ* kevatal da Gl. *compromis* er ster displeget gant YG. Gwell eget Br. *emouestlad* a vouskinnigen. Ya, arveret kalzik eo Br. *gouestl* e yezh ar Gwir endeo, tra ma chom Br. *rouez* hogos gwerc'h evit c'hoazh (ma ne fazian, n'eus

nemet Br. *herouezañ* a ve deveret diwarnañ betek henn). Hegouezhañ a ra ar ster pal gant durc'hadurioù ster an div gedrann a ya da luniañ Br. *kevrouezañ* : "kompezañ en eil tu hag en egile" ; gwelout a ran, ouzhpenn, arverioù gallus d'ar ger e yezh an darempredoù pemdeziek — ha zoken danvez evit ur c'hrennlavar : “ Gwell kevrouezañ 'get brouezañ ” !

E sigur an taol gerluniañ-mañ ha pa reomp aliezik anv a vellegezh, divellegezh (mellsteriegezh, divellsteriegezh), e'm eus bet tro da vont d'ar gudenn diouzh ur savboent all, an hini a'm boa divrazet war *Emsav* 126, pp. 7 hh. dindan an istitl “ An hent arzel ” ma raen anv eus ul *lamm* anhepkor pa dremener eus ur yezh d'unan all. E dibenn dezrann, emañ al *lamm* loet da gentañ penn etre blokad ar c'healioù dec'heriet gant ar c'hedrannoù hag ar ster pal a glasker dec'heriañ (pezh a lavaren e KIS-303, La-08, p. 206 a-zivout an termenou divell(steri)ek : “ ned eo ket o ster dezreadus eeun diwar ster an elfennoù aet d'o ober ”). Evit digej elfennoù ar stern ma c'hoarvez al *lamm* e rin anv eus ar *sol* ma'z a dioutañ hag eus ar *pal* ma vuk dezhañ, o komz a *ster sol*, *steriegezh sol* kentoc'h, a'r c'hedrannoù, hag a *ster pal* (ar ster a glasker dec'heriañ, anezhañ pe ster un termen arallegezh, pe ar ster digent oc'h eskoriñ e-ser ar ger en dec'herio, pe c'hoazh ar ster evel ma c'hoarvez dezhañ dedreiñ war un dro gant ar gedvuhez) ; o komz ivez eus an daou voned a anavezomp er yezhouriezh : ar *moned diarsol*, pa imbourc'homp an durc'hadurioù bezant en dafar kedrannoù a zo en hon c'herz, pa zesellomp ar steriegezh o tisoc'h eus an arnadoù kenstalañ a reomp ganto ; ar *moned diarbal*, pa lakaomp da zibunañ aridennad ar c'henstaladoù gallus dirak ar ster pal betek dinoiñ ar c'henstalad nesañ, an hini a vo ar berrañ gantañ al *lamm* a *sol* da *bal*. E gwir, kentoc'h eget daou voned ez eus eno daou arvez eus an hevelep kerzh daelerezhek. Evel ar pilkoad e labour ar yezhour : pigosat ar c'helf ha sellout arenep ha nodiñ a ra amprevaned eus ar rusk.

An termen *diarbal* 'm eus arveret e GSTL. ¶ 384 da envel ur seurtad areg dazverañ, an *areg diarbal*, oc'h enderc'hel “ e tifer an arveriad doareoù ret an disoc'h ” ; gant an *areg diardreug*, en eneb, e rank an arveriad “ leviañ a-zoug kamm erolerezh luniad ar roadennoù ”. Er yezhouriezh avat e kavan gwell ober gant *diarsol*, o vezañ ma renomp labour an dazverañ war ar *sol*, eleze war deskad (fuilh) durc'hadurioù ster ar c'hedrannoù angorzhet e mod pe vod gant ar *ster pal*, ha nann war an *treug*, a zo amañ al *lamm*, n'hon eus devredañ ebet warnañ (galloud hon eus war ar bonveziad anezhañ hepken, hon araez nemetañ o vezañ kenstalañ kedrannoù war c'hed ma c'hoarvezo — un afer a zierouez eo : n'eo nemet goude taol e kreder kompren perak o devoe ar c'hallegerion diegi ouzh *mentaille*, *programmerie*... ha perak e reas *logiciel* berzh diouzhtu).